

118519

Medlem av NS, allikevel ikke nazist?

posten 12/1.90

Stiftelsen Norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Knut Steenstrup:
DILEMMA
Grøndahl

En bok som vekker refleksjoner og undring omkring ideeltviske Quisling-tilhengere.

Anmeldt av
KNUT M. HANSSON

Knut M. Steenstrup har skrevet en god, interessant og ærlig bok. Den burde fengsle alle som er opptatt av Norges historie.

Forfatteren skriver i tredje person. Vi følger gutten Knuts oppvekst, hans tidlige kontakt med arbeidstjenesten, tilknyttet Nasjonal Sam-

lings Ungdomsfylking, hans medlemskap i NS fra 1935, hans mange aktiviteter innen NS og hans grenseløse hengivenhet og kritikkløse beundring for Vidkun Quisling.

Samtidig følger vi hans kjærlighet til og beundring for faren, Hjalmar Steenstrup. En lederskikkelse under oppbyggingen av Hjemmefronten i 1940 og -41. Arrestert og kanskje verre torturert og mishandlet enn noen andre i Gestapos klør. De fikk aldri ett ord ut av ham. Hans viljestyrke var utrolig. Jo, Knut var sannelig havnet i et spenningsfelt.

Det boken først og fremst belærer denne anmelder om,

er hvor unyansert vi som sto på motsatt side, bedømte NS. Under og etter krigen så vi på medlemmene som en homogen masse vi aldeles ikke likte. Knut tar oss med inn bak fordømmelsens jerntrappe og viser oss de mange forskjellige grupperinger og standpunkter.

Knut Steenstrup vil ikke vite av at han var nazist. Han likte ikke nazistene — mindre og mindre likte han den. Men en Quisling, det var han med hud og hår. Og med livet som innsats. Han ble frontkjemper, først i Sovjet, senere i Finland.

Undertegnede forstår at Knut handlet ut fra idealistiske motiver. Hans motto,

som han hele tiden kommer tilbake til, var «Klare linjer». Han kjempet med blanke våpen for Norge, med Tyskland, mot bolsjevismen.

Boken «Dilemma» vekker refleksjoner og undring.

Misforståelse?

Forfatterens far viste stor forståelse og romslighet overfor sønnens standpunkt. Allikevel er det forbausende at Knut ikke var klar over hvor sterkt Hjalmar Steenstrup var engasjert mot den tyske okkupasjon. Sent på sommeren 1941 kom Knut til et lasarett i Tyskland. Der fikk han vite at faren var arrestert i en meget alvorlig sak. Han skriver: «Faren? Han kunne ikke forstå det.

Det måtte være en misforståelse... Det rablet fullstendig for ham... Knut gikk amok.»

Han reiste hjem til Norge og der ventet ham det store problem: Han ville ikke svike noen, hverken Quisling eller faren. I sannhet et dilemma. Han løste det kort fortalt slik: Etter avtale med de tyske myndigheter meldte han seg tilbake til fronttjeneste til tross for at han var erklært stridsudyktig. Til gjengjeld avsto tyskerne fra å henrette faren — som «bare» ble sendt til Sachsenhausen konsentrasjonsleir.

Usvekket beundring

Men som sagt, boken vekker undring. Det er mulig Knut ikke visste noe særlig

om Quislings aktiviteter før og under krigen. Men idag? Beundringen for Quisling synes usvekket, og i boken nevnes ikke et ord om Quislings forhandlinger i desember 1939 med Rosenberg og storkongregjering om en tysk landgang i Norge etter anmodning fra en ny norsk regjering — Quislings! Dette ble dokumentert under rettsaken mot Quisling. Det dreiet seg dessverre om rent landsforræderi. Både kongen og regjeringen var i landet, og Quisling visste det.

Quislings befattning med de «nye» jødelovene blir også forbigått i taushet. Også det er dokumentert. Se lektor Oskar Mendelsohns «Jødernes historie i Norge».

Fremdeles er der altså betydelige meningsforskjeller mellom forfatteren og anmelderen. Allikevel anbefales boken som meget verdifull. For alle som kjente forfatterens far er boken mange ganger betagende. Jeg synes Knut skal ha takk for dette dokumentet. Den bitterhet det gir uttrykk for, må vi bare prøve å forstå.

18. desember 1945 ble Hjalmar Steenstrup drept i en flyulykke. Han fikk altså leve et halvt år i frihet etter de ubeskrivelige lidelsene han hadde gjennomgått. Knut skriver: «...den aften gikk Knut hardt i rette med sin Gud: — Dette er urettferdig!» — Ja, akkurat det tenkte en annen Knut også, samtidig.

SANT Å SI...

Knutt M. Hansson

For noen uker siden skrev jeg om en unges skjebne i denne spalten. Det har vist seg at det jeg skrev har fått sin egen skjebne. Uten å ville det har jeg berørt forhold som jeg hadde manglende kunnskaper om og dertil gitt en fremstilling som har virket sårende på mennesker jeg slett ikke ønsket å såre.

En spaltes skjebne

En lærdom er ikke til å komme utenom: Man skal være varsom med å

stole på erindringer som er førti og femogførti år gamle. Vi vet jo at hukommelsen

spiller oss puss. Jurister forteller at hvis man avhører tre vitner etter en bilulykke om bilens farve, får man, nesten som en regel, oppgitt tre forskjellige farver.

Nå til mine feil. Den groveste er at min fremstilling etterlater inntrykket av et dårlig forhold mellom far og sønn. Jeg skrev om faren som kom gråtende inn i fangeleiren etter å ha hatt besøk av sønnen i hirduniform. Han hadde ikke hird-, men frontkjemperuniform. Dette siste var meg nok temmelig likegyldig for førti år siden. Jeg har lettere for å oppfatte forskjellen idag.

Hovedsaken er at det besto et godt og tillitsfullt forhold mellom far og sønn både

under og etter krigen, selv om de sto på hver sin side i en kamp på liv og død. Jeg beklager min formulering som virket støtende.

Hele saken er enda mer å beklage fordi min eneste hensikt var å skrive om et menneske jeg hadde stor aktelse for og som jeg den dag idag beundrer.

Det er visse andre erindringsforskyvninger i min artikkel, men de er av underordnet betydning og det vil bare skape forvirring å gå i detalj om dem.

Jeg håper bare at jeg med disse linjer har gjort igjen litt av den skade jeg uten å vite det har gjort.